

Вх. №/.....2020 г.

ДО
ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

ДОКЛАД

от

дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“ и
дирекция „Правна“

Относно: *определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия.*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ИВАНОВ,

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия. Във връзка с изпълнение на това законово правомощие със Заповед № З-Е-208 от 11.11.2020 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която след анализ на всички относими факти и обстоятелства, установи следното:

Съгласно § 1, т. 2 от Допълнителните разпоредби на ЗЕ, „балансираща енергия“ е активната електрическа енергия, която операторът на електропреносната мрежа активира за компенсиране на разликата между регистрираните при него договорени и фактически реализираните графици за доставка, както и колебанията на товарите с недоговорен график на доставка. Нормите, уреждащи балансиращия пазар на електрическа енергия, се съдържат в Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ) и регламентират условията за продажба и покупка на балансираща енергия с цел да се гарантира сигурност и устойчивост на националната електроенергийна система (ЕЕС) и сигурната паралелна работа на ЕЕС на континентална Европа.

Според чл. 107 от ПТЕЕ, на балансиращия пазар (БП) се търгува балансираща енергия, която включва:

1. отдадената енергия вследствие участие в регулиране (първично и вторично), зададена чрез турбинните регулатори на агрегатите/блоковете и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти или централния регулатор на електроенергийната система, интегрално за всеки период на диспечиране;

2. балансиране чрез корекция на работната точка на агрегатите/блоковете и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти (резерв за заместване), зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за всеки период на диспечиране;

3. отдадена енергия вследствие на активирани агрегати/блокове и/или потребяващи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти, интегрално за всеки период на диспечиране;

4. балансиране чрез промяна на състоянието (включване, изключване) на агрегатите/блоковете и/или потреблящи обекти, и/или агрегирани съоръжения/обекти, зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за всеки период на диспечиране;

5. енергия, закупена/продадена от/на съседни енергийни системи, чрез Европейската платформа за процедурата по уравниване на дисбалансите;

б. произведената електрическа енергия вследствие на активирани инсталации на потребители и/или агрегирани съоръжения/обекти от бавен (студен) резерв за заместване, интегрално за всеки период на диспечиране.

С оглед реализирането на електрическа енергия на БП, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) сключва договори по чл. 11, т. 7 от ПТТЕ с доставчиците на балансираща енергия, чиито предмет е предоставянето на балансираща енергия на преносния оператор от вторичен, активиран бърз (минутен) и активиран бавен (студен) резерв за заместване. Предвид факта, че БП се администрира от ЕСО ЕАД, същото е страна и по всички сделки за покупка и/или продажба на електрическа енергия с търговски участници, които притежават диспечерируеми производствени и/или потреблящи обекти и/или агрегирани съоръжения/обекти за покриване на небалансите в националната пазарна зона. Сключената сделка на БП установява задълженията на съответния доставчик на БП да предоставя или купува енергия на/от преносния оператор според спецификата на предложението и разпореждането, издадено от диспечера на оператора на електроенергийния пазар. Сключените сделки с доставчиците на балансираща енергия, които участват във вторично регулиране или в регулирането на системата чрез активиране на блокове от бавен (студен) резерв за заместване и/или активиране на агрегати за бърз (минутен) резерв за заместване, се уреждат съгласно условията на договорите с преносния оператор.

В изпълнение на сключените сделки, ЕСО ЕАД купува/продава балансираща енергия въз основа на предложения за регулиране нагоре и предложения за регулиране надолу, предоставени от доставчиците на балансираща енергия, които е регистрирал по реда на ПТТЕ. Регистърът с доставчиците на балансираща енергия по чл. 119 от ПТТЕ е публикуван на интернет страницата на ЕСО ЕАД: <http://www.eso.bg/?did=26#Списъци и регистри>.

С Решение № Ц-36 от 23.12.2019 г. КЕВР е определила, считано от 01.01.2020 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва:

1. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на Цпдн + 100 лв./MWh, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД;

2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на 0,00 (нула) лв./MWh;

3. Пределните цени по т. 1 и т. 2 не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Средните месечни цени за предходните 10 месеца са отразени в таблицата по-долу:

	Недостиг, лв./MWh	Излишък, лв./MWh
Януари 2020 г.	194,56	11,78
Февруари 2020 г.	166,58	12,52
Март 2020 г.	151,38	12,09
Април 2020 г.	152,82	9,75
Май 2020 г.	145,42	11,41
Юни 2020 г.	151,40	16,67
Юли 2020 г.	173,66	12,87
Август 2020 г.	167,25	11,51
Септември 2020 г.	190,60	12,31

	<i>Недостиг, лв./MWh</i>	<i>Излишък, лв./MWh</i>
Октомври 2020 г.	185,82	12,20
Януари – Октомври 2020 г.	167,95	12,31

Следва да се има предвид, че посочените средни стойности на цените на балансиращата енергия се заплащат от координаторите на балансиращи групи на оператора на БП. След нетиране на небаланса, координаторите разпределят на членовете на съответната балансираща група разходите си към ЕСО ЕАД, като цените за недостиг на отделните търговски участници намаляват до значително по-ниски нива, а за излишък се увеличават, което редуцира значително разходите за балансиране на производители и потребители.

С оглед анализ и оценка на състоянието на БП е извършено сравнение на постигнатите цени за недостиг на балансиращия пазар за 2019 г. и 2020 г. за месеците януари – октомври:

	2019 г. лв./MWh	2020 г. лв./MWh	Изменение %
Януари	274,63	194,56	-29%
Февруари	173,71	166,58	-4%
Март	149,21	151,38	1%
Април	191,29	152,82	-20%
Май	183,77	145,42	-21%
Юни	178,36	151,40	-15%
Юли	213,85	173,66	-19%
Август	214,99	167,25	-22%
Септември	233,68	190,60	-18%
Октомври	227,31	185,82	-18%
Януари-Октомври	204,08	167,95	-18%

От представените по-горе данни е видно, че средната цена за недостиг намалява през всеки от месеците на разглеждания период за 2020 г., с изключение на месец март 2020 г., като общото намаление е с около 18% спрямо 2019 г. Причината за намалението на цените през 2020 г. е въведения с Решение № Ц-36 от 23.12.2019 г. на КЕВР нов, по-балансиран модел на ценообразуване в сравнение с прилагания през 2019 г., който отчита почасовата динамика на цените на ПДН и съответно я пренася върху пределните цени на доставчиците на балансираща енергия.

Пределни цени за регулиране нагоре			
	2019 г. лв./MWh	2020 г. лв./MWh	Изменение %
Януари	329,47	207,53	-37%
Февруари	193,89	181,03	-7%
Март	171,56	155,32	-9%
Април	203,50	148,52	-27%
Май	203,32	145,73	-28%
Юни	197,98	159,50	-19%
Юли	270,53	171,87	-36%
Август	254,87	173,15	-32%
Септември	270,49	190,47	-30%
Октомври	273,08	184,48	-32%
Януари-Октомври	236,87	171,76	-27%

Цените на доставчиците на балансираща енергия следват постигнатите цени на ПДН, като така се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи. Подобна мярка осигурява пропорционалност на разходите за балансиране на пазарните участници в зависимост от почасовите цени на пазара. Постигнатата цена на ПДН функционира като минимална цена за предложенията за регулиране нагоре. По този начин винаги цената за небаланс е по-неблагоприятна от тази на ПДН, както и пазарните участници се стимулират да участват и на пазара на балансираща енергия с резервния си капацитет.

Обвързването на цените, предлагани от доставчиците на балансираща енергия в България, с цените на спот пазара ще възпрепятства реализирането на пазарни манипулации. Използването на пределната цена на балансиращата енергия от търговските участници като горна граница при подаваните оферти за покупка на борсовия пазар води до умишлено изкривяване на пазарните отношения, тъй като се явява стимул пазарните участници да предпочетат да са в недостиг, затруднявайки управлението и сигурността на електроенергийната система. В много случаи този предварително делегиран недостиг води до използване от страна на независимия преносен оператор на целия резервиран диапазон за регулиране нагоре, в т.ч. и целия студен резерв, което застрашава сигурността на електроенергийната система от една страна, а от друга води до значително по-високи разходи за останалите пазарни участници.

Видно от горното, с цел недопускане на изкривяване на пазарните отношения и гарантиране на сигурността на електроенергийната система, цената за недостиг следва да е най-високата цена на пазара, с оглед нейния превантивен и възпиращ характер. В тази връзка, цените за регулиране нагоре, като основен разход на оператора на балансиращия пазар при формиране на цените за недостиг, следва да са обвързани с постигнатите такива на ПДН. Такава е и европейската практика, тъй като при по-високи цени на ПДН, производителите нямат стимул за поддържане на диапазон за регулиране нагоре. При ниски цени на ПДН, а високи такива на БП, клиентите са ощетени с необосновано високи цени за небаланс.

Пределната цена за регулиране нагоре следва да е обвързана с почасовите стойности на постигнатите цени на ПДН, като в същото време гарантира, че е достатъчно висока през всеки един час, така че да покрива променливите разходи на централите, от които операторът активира мощности. Променливите разходи на „Ей И Ес –ЗС Марица изток 1“ ЕООД (централата с най-висока цена на енергия) с включени 5% вноски към Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ и цена за достъп на производители на ЕСО ЕАД са в размер на около 136 лв./MWh, като варират в зависимост от цената на CO₂ квотите. Следователно, пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия не следва да е по-ниска от 136 лв./MWh. Извършеният анализ на постигнатите през 2019 г. и за периода януари 2020 г. – октомври 2020 г. почасови цени на ПДН показва, че цени под 36 лв./MWh са постигнати в едва 1,3% от часовете, което е твърде ниска стойност, за да оказва някакво влияние. В тази връзка е обосновано пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре да се запази в размер на Цпдн + добавка в размер на 100 лв., където Цпдн е равна на цената на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за съответния час. По-ниска добавка не би осигурила покриване на променливите разходи на централите, предоставящи тази услуга на ЕСО ЕАД.

Така определена **пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре в размер на Цпдн + 100 лв., където Цпдн е равна на цената на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за съответния час:**

- Следва постигнатите цени на ПДН, при което се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи;
- Осигурява предпоставки цената за недостиг да е най-високата цена на пазара, с оглед нейния превантивен и възпиращ характер;
- Предполага оптимизация и обвързване на разходите на пазарните участниците за небаланс със стойността на електрическата енергия;

– Предотвратява възникването на екстремни почасови цени на балансиращата енергия, тъй като при изключително високи такива на ПДН, коефициентът ги мултиплицира в екстремни на БП;

– Защишава доставчиците на балансираща енергия да не продават под стойността на променливите си разходи;

– Осигурява намаляване на разходите на пазарните участници за балансираща енергия.

Предвид горните аргументи, прилагането на настоящия модел за определяне на цената на доставчиците на балансираща енергия ще осигури предпоставки за стабилност на сектора, сигурност на снабдяването, недопускане на арбитражи между БП и ПДН, както и спазване на принципите по чл. 23, чл. 24 и чл. 31 от ЗЕ, и следва да бъде запазено и за периода 01.01.2021 г. – 31.12.2021 г.

Пределната цена за регулиране надолу следва да е обща за всички участници на пазара, независимо от това, дали използваните мощности са производствени и/или консумиращи. По този начин се осигурява недискриминационно и равнопоставено третиране на централите, предлагащи тази системна услуга, като не се допуска облагодетелстване на даден участник за сметка на останалите, както и спекулативно поведение. Пазарните принципи налагат цената за регулиране надолу да е положителна величина. При отрицателна стойност на цената централата, предоставяща системната услуга, продава недостиг, а потребителите, които са в излишък, го купуват, което противоречи на принципите на балансиращия пазар и води до екстремни стойности на балансиращата енергия и големи разходи за небаланси. Отрицателната цена за регулиране надолу представлява прекомерна санкция за производителите и потребителите, които са в излишък, която изкривява пазара, застрашава неговата работа и противоречи на европейските практики. В тази връзка пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране надолу следва да се запази на 0,00 (нула) лв./MWh.

Въз основа на изложените по-горе аргументи, пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия е, както следва:

1. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на Цпдн + 100 лв., където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД;

2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на 0,00 (нула) лв./ MWh;

3. Пределните цени по т. 1 и т. 2 не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 и чл. 14, ал. 1 от Закона за енергетиката, и чл. 43, ал. 6 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация, предлагаме КЕВР да вземе следните решения:

1. Да приеме настоящия доклад;

2. Да приеме проект на решение за определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия;

3. Да публикува проекта на решение за определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия на интернет страницата на Комисията;

4. Да определи дата, час и място на провеждане на обществено обсъждане, които да бъдат публикувани на интернет страницата на Комисията, което да бъде проведено по реда на решение по Протокол № 175 от 05.08.2020 г., т. 8 на КЕВР;

5. Да покани чрез съобщение на интернет страницата на Комисията за участие в общественото обсъждане на проекта на решение за определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия заинтересовани лица по

смисъла на чл. 14, ал. 2 от Закона за енергетиката – държавни органи, браншови организации, енергийни предприятия, клиенти и организации на потребители;

6. Да определи 14-дневен срок за представяне на становища по проекта на решение за определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия.